

Warszawa, 30/04/2008r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-586892-X/2008/JS/PM

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pani
Katarzyna Hall

Minister Edukacji Narodowej

Szanowna Pani Minister

Pragnę zwrócić uwagę Pani Minister na problem braku powszechnego dostępu do wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3 - 5 lat.

W świetle danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w Informacji „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2006/2007” oraz w „Małym roczniku statystycznym Polski 2007” w części dotyczącej edukacji przedszkolnej, w obecnej sytuacji nie można mówić o powszechnym dostępie do wychowania przedszkolnego. W roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało 17,2 tys. placówek wychowania przedszkolnego, w tym 7,7 tys. przedszkoli oraz 9,5 tys. oddziałów przedszkolnych prowadzonych przy szkołach podstawowych (7,0 tys. w miastach, 10,2 tys. na terenie gmin wiejskich). Od roku szkolnego 1995/1996, w miastach powstały 103 nowe placówki, natomiast liczba takich placówek na wsi zmniejszyła się o ok. 1/3.

W roku szkolnym 2006/2007 wychowaniem przedszkolnym objęto łącznie 840 tys. dzieci, tj. o 8,1 tys. więcej niż rok wcześniej. W zajęciach uczestniczyło 56% ogólnej liczby dzieci w wieku 3-6 lat. W miastach do placówek uczęszczało 70% dzieci w tym wieku, zaś na wsi - 37%. Na wskaźniki te w podstawowym wymiarze rzutują liczby dzieci w grupach „zerowych” w przedszkolach oraz w klasach „zerowych” w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych - tą formą wychowania przedszkolnego objętych było 98% sześciolatków. Natomiast dzieci w wieku 3-5 lat stanowią 41% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym we wszystkich formach.

Z korespondencji kierowanej do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz z sygnałów środków masowej informacji wynika, że oferowana liczba miejsc w

przedszkolach dla dzieci w wieku 3 - 5 lat, jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb. Na przykład w Warszawie w bieżącym roku zabrakło w stosunku do potrzeb około 3 tysięcy miejsc¹. Brak dostatecznej liczby miejsc powoduje, że organy samorządu terytorialnego sięgają do różnych metod. Jest to np. wprowadzenie do praktyki przy kwalifikowaniu dzieci do przyjęcia do placówki przedszkolnej, warunku ukończenia przez dzieci 3 roku życia przed 1 września. Stosowane są też wymogi zdrowotne, utrudniające dostęp do wychowania przedszkolnego np. dzieciom przewlekle chorym i niepełnosprawnym. Niekorzystnym zjawiskiem jest także zagęszczanie grup przedszkolnych ponad uzasadnione pedagogiczne normatywne limity.

W zgodnej opinii pedagogów i psychologów, edukacja przedszkolna jest nieodzownym elementem harmonijnego rozwoju każdego dziecka, tworzącym kapitał na całe życie. Wiek przedszkolny to okres największych i najistotniejszych zmian rozwojowych w całym cyklu życia człowieka. Doświadczenia zdobyte przez dziecko we wczesnych latach życia są bardzo ważne, pozostawiają trwałe ślady w psychice, wyznaczają późniejsze postawy wobec siebie i innych, wobec otaczającego świata. Znane autorytety w dziedzinie psychologii dziecięcej i wychowania twierdzą, że czynniki najważniejsze dla życia człowieka kształtują się do 5 - 6 roku życia. Pierwsze lata w życiu dziecka mają decydujące znaczenie dla dalszego rozwoju intelektualnego i emocjonalnego, pobudzenie rozwoju umysłowego we wczesnym okresie życia przyczynia się do znacznego wzrostu możliwości intelektualnych².

W myśl art. 29 ust. 1 lit. a *Konwencji o prawach dziecka*, nauka dziecka winna być ukierunkowana na rozwijanie w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych dziecka. Rola państwa nie może ograniczać się tylko do gwarantowania równego i powszechnego dostępu do nauki, lecz powinna obejmować pomoc w zapewnieniu opieki nad dziećmi. Wynika z to z art. 18 ust. 2 i 3 *Konwencji*, zgodnie z którym, w celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej konwencji Państwa-Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci

¹ Gazeta Stołeczna z 21 kwietnia 2008 roku, „3 tys. dzieci bez przedszkola”.

² Za Bożena Grzeszkiewicz, „Edukacja przedszkolna - bariery i szanse” i powołana tam literatura w: „Polski system edukacji po reformie 1999 roku”, red. naukowa Fundacji Edukacja XXI wieku, Poznań - Warszawa 2005.

oraz zapewnią rozwój instytucji, zakładów i usług w zakresie opieki nad dziećmi. Ponadto, Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki dla zapewnienia dzieciom pracujących rodziców prawa do korzystania z usług instytucji i zakładów w zakresie opieki nad dziećmi, do których są one uprawnione.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 oraz 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (t.j. Dz. U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o szczegółowe ustosunkowanie się do kwestii poruszonych w niniejszym wystąpieniu. Bardzo proszę też o rozważenie możliwości podjęcia stosownych zmian legislacyjnych, zmierzających do podniesienia dostępności wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3 - 5 lat, z uwzględnieniem specyfiki środowisk wiejskich oraz potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Celowe wydaje się rozważenie możliwości zmiany sposobu dotychczasowego finansowania wychowania przedszkolnego, w tym zwiększenie zaangażowania państwa w pomoc dla jednostek samorządu terytorialnego, realizujących zadania w omawianym zakresie.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich